

ОРГАН КУЛЬТУРНО-НАЦИОНАЛНОГО СОЮЗА ЈУГОСЛАВЈАНСКИХ РУСИНОВ

РЕДАКЦИЯ И АДМИНИСТРАЦИЈА
Нови Сад, Футошки пут број 199

Нови Сад 17 нов. 1935.
Виходзи раз на 'тидзень.'

Предплата: на рок 50 Динари, на пол рока 25 Динари, за за раниче 2 Долари
ПООДИНОКЕ ЧИСЛО 1 ДИНАР

НАЦИОНАЛНИ ИНТЕРЕС ПОНАД ШИЦКО

Огкеди нам зашвицела з востока шлебода, наш народ ю слабо пользує, бо го баламуца исто так як и пред ошлебодзенем. Народ чувствує, же може шлебодно дихац, же може тераз мирно развивац свою националну свидомосц. Доказ тому, же ше дораз почал о своїх национално-просвітних справах старац. Основана перше „Просвіта“ народ ю щиро помогал, але она осталас чисто вирского характеру, котра ше не може на националним полю так високо дзвигнуц, да викорені вирску ненависц. Спугали рускосц з оковами вирской мережні, ненависци и хто не греко-католік то не Русин. Мержа шицких православних а православного Русина понайбажей.

Ширя ново згетовене, але еще не досц допечене українство медзи нами. Хвала ще, же их єст 40 милиони а не гуторя, же од того лем 5 милиони греко-католіци а 35 милиони православни. Треба народ баламуциц, зато ше правда не виноши. Треба шириц мережню гу шицкому цо русске, треба прилапиц нове українске, ненавидзиц тих цо не греко-католіци, треба их викоренїц. Вец би тоти 5 милиони греко-католікох мали викоренїц 35 милиони православних.

Од 40 милиони малорусского племена русского народа лем харсточка су Українци. Анї кажди греко-католік не да своє славне русске заменїц за новоупечене українске а о векшини котра є православна и котра трима свою рускосц анї бешедовац не треба. Меншина ше вше и вшадзи у цалим швеце покорела векшини, а нашо українствующи то

робя обратно. У нїх ше меншина ма дзвигнуц а векшина ше ма покориц, бо то так их интерес захтева а народ? Народ то не главне. Приклад того у живоце мame у самим Коцуре. Интерес даскельох бул у питаню, та заведли народ, да идзе процив себе самого. Шваби у меншини але газдую з општину. Русски народ заведзени пошол гласац за Швабох и тераз Коцур швапска општина. Руснак гоч у векшини нема слово, он ма буц цихо и слухац и робиц за швапскі интерес.

У малим виведзена политика на українски рецепт а так думаю зробиц и у цалим русским народу, лем забываю, же ту вельки отпор котри не годни зламац. Исторія русского народа була полна смутних часох, одкеди історія за русски народ зна вше водзел борби за своє национални права. Победзел он и векших и сілннейших ворогох як цо су нешка його українствующи одроди. Же би цо длучай могли по народу баламуциц до нашей яносци уруцую видумани твердзеня и процив людзох у славянским духу образованих пишу и гуторя же су мадярони.

Тот хто не служи их интересом того виключую и спераю му рускосц. Да глаша же то не Українци то би и ми потвердзели бо анї ёден свидоми Русин не сце буц Українец. То не були анї нашо оцове, дідове, прадідове, та не будземе анї ми.

Културно-национални Союз водзи борбу за рускосц, чува нашо славне и лаворовим винцем овинчане **русске** мено и обичаї, чува восточни обряд и буні ше процив уводзеня цудзих новотарийох а за тих котрим не до рускосци и його традиційох але за новотаріи пре власни интерес то церне у очох. Зато глаша и гледаю унічтожиц Союз и „Зарю“

бо вона приноши правду, котра им коле очи а народ не шме правду знац. Бо чим придзе на праву драгу отворя му ше очи и вец о судзи роботу каждого хто робел процив единства руского народа. Барз добре знаю австрійско гесло: „завадз та владай“. Не треба им единство руского народа най ше он глажи медзи собу то лехчайше з нім виду на край.

На національним полю мушиме буц як єден, не шмеме ше оглядац на то, же єден Русин греко-католік, други православни, треті назарен чи суботаш. Хтора з тих вирох найлепша най паноцве доказую и кед ше у вирских вопросах боря най не мишаю и національносц до того, бо рускосц и греко-католіцка вира не єдно исте. Док би кажди Русин мог буц у істи час и греко-католіцкей вири, кажди греко-католік не Русин. Як знаме греко-католікох ест и Румунох и Горватох, цо знак, же вира інтернаціональна, кажди ю чловек може мац гоч якей бул народносци. А Русин є вше істей т. е. рускей народносци гоч якей бул вири.

Зато браца и шестри кед у питаню національност, кед у питаню наш руски народний интерес, охабме ше вирской ненавасци и мержнї, любме ше и злагодзме и не патриме, хто з нас греко-католік а хто православни. Греко-католік Русин власни брат православному Русинови бо су истей креви истого языку, истих обичаюх т. е. єдно су и исте. Кед попатриме, же католікох ест Русинох, Румунох, Немдох, Мадярох, Таліянох и т. д. у их жилах не чече єдна и иста крев, але у єдних славянска, у других германска у третіх латинска и т. д. гоч су истей вири, их національні интересы рижни то и швєцьска война указала. Немци католіци и протестанті ведно ше борели процив Француоз и Таліянох гоч и єдни и други католіци а православни Булгаре ше борели процив православних Сербох, Русох и Грекох бо думали, же то их національни интерес захтева.

Зато и постої народна присловка „брат наш мили гоч якей бул вири“. Сербох ест православных, греко-католікох, мусліманох, назаренох, суботашох и т. д. а зато Србин вше Србин, Русин вше Русин, Словак вше Словак гоч якей бул вири. Виру мож пречерац, але крев и расу нігда. Прето вирской ненависци не шме буц, а хто ю медзи брацами ше то знак же то роби пре власни интерес а національни интерес мушки буд вше високо по над власни интерес поєдинцох. Пре власни интерес двох трох не шме страдац цали народ и жиц у звали и мержнї, на свою чкуду.

Охабме тоги дробни распри и збивайме ше до густых шорох одбивайме вше од себе

чудзе українство а чувайме свой власне, бо кажди з нас може ше лем поношиц же припада велькому и славному русскому народу, пред нами красна будучносц а у злоги нам лежи спас.

Русин

ПРЕСЛАВА КИРБАЮ — ЦЕРКОВНЕІ СЛАВИ РУСИНОХ И ОСНИВАНЕ ПРАВОСЛАВНЕІ ПАРОХІИ У ПЕТРОВЦОХ

Днє 14. X. т. р. була преслава кирбаю — церковней слави Русинох, дзвень скорей того, т. е. 13. X. преслава 20 рочніці владиковання греко-католіцкого владики п. Нерадія крижевского, а тоту преславу приредзело у чесці славлєника Руске народне просвітне друштво у Петровцох, на чоле зос домашнім парохом п. Бесермені Михайлом, бо ше у тим случаю робело о прославі його церковного старешини, цо є и розумліве його судівствоване у тей преславі, — шицькому тому приключели ше и огњогасци Петровски зос бакляду и опходом по валале, як то и „Руски Новини“ од 18. X. пишу.

Да ше тата преслава завершела лем на тим ніхто би ніч не мал процив того, бо би зос тим Русини греко-католіцкей вири указали поштоване према своіму владикови. Але на жалосц мушиме констатирац справдиву, але жалосну истину, котра була зоставні діл тей преславі, а тата ше зостояла у тим же добра часці учеснікох тей преслави и опхода по валале употреблявала таки вирази и кричаня, на рачун своїх братох Русинох, припаднікох „Културного Союзу Югославянских Русинох“, „Зарі“ — секції у Петровцох, як и наших братох Сербох, же прейго того не можеме цихо прейсц, бо ше употреблявали и таки вирази, котри не служа на чесці ані друштвох, котри вжали участвие, а ані славленіка крижевского владики п. Нерадія, цо вериме, же и вон сам таки поступки осудзи. Лем им домашній парох п. Бесермені требал дац пораду, як да ше при тей преславі владаю. А это, да вам наведземе даскеньльо справдиви чиненици: преходзующи през цали валал кричали зос шицького гласа: „Долу Заря“, „Долу Заряше“, „Долу издайни“, „Долу брада“, и т. д. и т. д., „Живео Руски владика“. „Живела Руска Просвіта“ и т. д., и т. д.

Преходзующи през село лупкали своїм братом Русином до капурах и облакох, да да докажу свою просвіщеносц, порозбивали облоки на хижі, лепше повесц гостильніци Арони Уйфалушія, и зос тим була преслава

Вельки европски нації останю у меншини процив малим наційом так твердзи професор Меснард. Же ше у вельких народох не повекша число родзених по його рахункох о 30 роки т. е. 1965 року Англія будзе мац лем 15 міліони обивательох, Франція 30, Немецка 30 а Италія 20 міліони. Напроцив тому за тот час двараз тельо буду мац кельо маю тераз Югославія, Румунія, Булгарска и Турецка.

Бойкот котри процив Немецкай спровадза Евреї почина ше чувствовац у немецкай привреди. Велью банки и фабрики банкротириали бо не достали кредит (пожичку) зос иностранства.

У манастиру Раковцу ше представел як годзинкац єден непознати чледнік. Достал даскельо драги годзинки да их оправи еще и капару пріял за ніх. И сам намесник манастиру му дал свою годзинку. По тому ше зос шицкими годзинками страцел. У манастиру ше представел як Лазар Штевић из Богатича (Мачва). Власци гледаю того злодяя.

Волну з млєка правя у Италіи. Тих дньох предсидентль влади п. Мусолини достал єдини шмати зос такей волни справене. Мешачно у Италіи правя 15 тони ланиталу т. е. тей волни цо досц за 30.000 пари шматох.

Перша война медзи Римлянами и Єтиоплянами (Абесинцами) була 2000 роки т. е. 24 роки скорей рождества Христового. Перши 2 роки Абесинци напредовали. Єтиопска краліца Кандас вигнала Римлянох аж и з Єгипту. После даслельо рокох Римляне навалели на ніх знова однесли даскельо побиди.

Требич Никола познати найвекши мадярски авантуриста котри постал дақеди и член англицкого доњого дому жил остатні два роки у Китаю у єдним будистичким манастиру. Являю же ше тераз рушел на яхти (ладі) зос 10 будистичкими монахами зос Китаю до Европи. Ма намирені на Мадейри подзвигнуц будистички манастир, котри би мал задачу шириц будистичку виру у Европи. Слабо будзе мац успіху бо Христова вира укоренела у народох европских и не вериме же би ше дахто врацел на поганство.

У ПЕТРОВЦОХ ШЕ ОТКОПУЄ СТАРИ РИМСКИ ГОРОД БАСІЯНА

На сримской равніци бліско села Петровца скорей 2000 роки була варош Басіяна. Римляни ю основали и у ней бул живи варошки живот. Петровчане тово место волаю Градина. Нешка ше уж не находза там мури

хижкох бо цо и було то народ у давнашнім часу рознёсол цегли и камене за своё хижи, так о тим приповеда народ у Петровцох. Приповедаю же град Купиново зос тих цегльох и каменьох подзвигнути. Скорей 50 роки загребачки археолошки музей почал зос викопованьом але не було успіху. Тераз зос аероплану фотографирана Градина и на тей мапи ше ясно видзи же ту лежала варош, котра мала два главни уліци котри ше стретком крижали и було досц побочених уліцих. Исторійско друштво у Н. Саду уз припомоц Бановини того лета отпочало зос откопаваньом. Найдзени ту стари пенежи єден златни персцень, гарчки и други споменіки. Найзанимлівейше то же у тово старе доба мали добру канализацію, водовод, купелі а уж и теди була єдна сорта центрального топеня помоцу воздуха. Викопали и єден мозаїк украсили з білим, чарним и червеним каменем котри дава геометрійски контури а виробене на нім квице. Стручну роботу на викопаваню Басіяна водзи п. др. Миодраг Грбич кустос београдского музею, помагало му у роботи веций младих археологох и єден інженір. Найдзено велью предмети котри музейского значаю. Надгробни камені ше зос Басіяни находза по сущедних селох на могилах подзе-поєдного Сримца указуюци место його вичного отпочинку гоч стари римски напис указує же то бул надгробни споменик якогош великаша римского зос Басіяни. За викопанінами є вельке интересоване и заграніцами так же наших Петровчанох навчиви и велька група іностраных археолога.

МОСТ БЕОГРАД—ПАНЧЕВО

Мост Й. В. Краля Петра II отворени 11 новембра 1935 року. Отворел го Й. Кр. Височанство Княз Павле у присутству намесниках п. п. Станковича и Перовича. На трибини попри намесниках були и церковни велькодостойници: Й. Святосц патріярх Варнава, надбискуп Родич, верховни надрабинер Алкалай, Реис Ул-Илама Маглайч. Ліво од ніх генералитет, Кральовска влада и цали дипломатски кор, чланове сенату и скупщини, члены београдской и панчевачкай општини и и тисячами народа. Министер саобрачаја Шефкія Бехмен поздравел великодостойнікох и присутни народ, винес вельки значай мосту котри вяже цали Банат зос престоницу. Од велького значаю тот мост не лем пре Банат але пре цалу Югославіу. Медзи іншим гварел же Банат тераз вязани зос южну часцу держави од котрэй бул одорвани. Велька жертва поднешена за тоту звязу за котру ше може повесц же є найдракша у нашей

20 роціні владиковання крижевського владики п. Нярадия завершена, але і у судівствованні претседника општини п. Олеар Михайла, котри перед парохію отримал і бешеду у чесці славленика. У „Дому Р. Н. П. Д.“ була за-
бава, танцювка і пиянка до дробних годинок, — а шицко то у вязі зос totu преславу. Йот Дня 15 Хр. т. є на поютаре кирбая пияна младеж провадзуючи ше зос гудацми през село кричала заш таки вирази, як и их предшасници, лем зос розлику, же ше tot раз очудо и вираз: „Живио Краль Мачек“, а котри исто славели у „Дому Руского Народного Просвітного Друштва“ па зос ъого и вишли до валалу — села и заш ще врацели назад. *Красна просвіта!*
Несцели би зме гуториц, да браца „Заряше“ дали одвит на шицко токо, до чого би дошло? Можебуц як у Сибиню, або Кукуневцу, або сличне? Але „Заряше“ були сцерпезліви и тим баш процівно доказали братом „Просвіташом“

Як ше зна и претседник Петровській општини судівствовал у тей бакляди и обходу по селу, але остал пасивни, дозволяючи да ше и усіого присутносци таки поклики и неділа трафяю.

Цо на тога власци поведза?

Як Напомінаме, же до тераз тоти друштва, кед правели бакляду и опход селом зос пригоди Кральового родзеного дня, же нігда не кликали Кральови, але тераз даупотребя и викажу свой гнів на „Зарю“ и „Заряшох“. Дня 14 Хр. на сам кирбай Руски, було и отворене новей православней парохіи у Петровцю и уведзене нового пароха єромонаха Варсонофія до служносци.

Святу службу Божу служел вуковарски протоэрей пан Іван Ковбарич, зос асистенцио нового пароха єромонаха Варсонофія и бувшого пароха п. Сретена Живковича зос Маринцюх.

Петровски православци вельо ще радую же добили свою парохию, котру туш одавна гледали, а од єромонаха Варсонофія, як младого и агілного человека, вельо ѿочекую зос усіликом. „Добре нам пришол!“

Календар за 1936 рок в у штампи. Будзе шумне ущорени бо змер достали досц матеріялу од наших читательох. Не робиме на заробок, але сцеме нашим членом и приятельом дац добру и туню книшку. Модліме каждого хто заинтересовани, да ше глаши у препродавцю „Зарї“ а дзе уж постой секція Союзова — секціи, да знаме кельо календари мame послац до каждого села, ш

СЕВІСТИ

Абисинско-Таліянска война бере вше вехи розмири. Друштво Народох принесло одлуку же примени § 16 котри предвидзи санкції проців Италіи, котра проглашена за нападача. Италія ше того не злекла, але грости державом котри применя санкції проців ней. Италія далей напредує на бойшу завжала цали шор вароши, котри им Абисинци без отпору препущели. Абисинци еще мобилишку а оружіє им сталоно доноша з Европи. Будзе им треба еще 6 мешаци да буду порихтани за отсутну битку. За тераз водза лем Египту войну. Менши єдинки в ноци нападаю Таліянско войско, так их замараю. Таліяни опрезно помали напредую и трудза ше, да справя драги за довоз муниції и по-карми. Англія же проціви Италії да завежме Абисинію прето бо з озера Тана виходзи рика Ніл так же би у случаю спору медзі Англію и Италію могли затримаць воду и страдал би цали Египт бо би остал без води. У Египту велики рух, рихтаю ше на войну. Англія у Средожемним Морю трима вельку флоту. Заощреносць велька а Франція же трудзи да цалу ствар вигладзи до войни да не дойдзе, бо кед почне война Англія з Италію опасносць ту же вибухне штветова война.

Производня злата у Россії. Як статистика приноши у 1934 року викопали у Россії свецей злата як у Америки. Злато же копедуп Уралу а тераз пренашли богати рудокопи на Кавказу та же у 1940 року до-
становю врочнену вредносци. Но 1800 міліони фунта штерлингу (17.375.200.000 динарі).

Японія заш нападла Китай. Японска войска вошла до Шангаю. Випользовани инцидент котри ще трафелу тей вароши. Там ще побили Японци и Китайци в битка ще скончела сітим же єден японски морнар плацел то зос своїм животом. Японія гледа да ше позавераю и покутую шицки Китайци котри демонстрирали, да Китай плаці вельку отштету и да да гарантію за сигурносць Японцюх у Китаю. То водзи гу дальшому освяяню Кини. Як знаме з Китайской Манджуріи Японци справели засебе царство Манжукуо под протекторатом Японії. Тераз рихтаю з Монголії справи исте таке царство и так кус по кус сцу завладац зос цалим Китайом.

Фабрика муниції при Бечу розвалена аж по фундамент бо настала експлозія, за котру ще не зна як настало.

Везув при Напуліо (у Италиї) заш ступел до дійства. Тот вулкан уж дасельо дні руцат зос себе огень и пирню.

держави бо стои 474 міліони динари. Дай Боже най нам будзе щаслива тата нова артерія най будзе на понос нашому Узвищенному Кралю чийо мено будзе навики швиць зос того найвекшого обєкту у нашей держави. Най жіє Й. В. Краль Петар II и цали Кральовски дом.

После отримал бешеду председник београдске општини п. Илич.

Ошвеценю моста чинодействовал лично Й. Свят. Патріарх Варнава уз асистенцю п. И. Петровича архіерейского намисника и многочисленого священства. Шпивал хор студентох богословскаго факультету.

Й. Кр. В. пререзал пантліку на мосту и пущел перши воз зос оквицену локомотиву. У першим вагону була Кр. влада а у других вагонах завжали место члени Сената и Скупшили, далє представнїки войних цивильних владох. Воз ше затримал на станицы Овча, дзе их поздравел претседник општини у присутству цалого села а вец предлужел до Панчова. На станицы поздравел первих путнїкох претседник општини одвитовал му Министерсаобрачаю а вец приредзени банкет у Вайфертовей пивари у Панчеву.

ВИНОГРАДАРСТВО

(предлужене)

Лозна лепетка знєше на лози дробни вайчка с хторих ше лягну гушенїци. Гушенїци грижу лїсце и такnanoша чкоду винограду. Унїщовац ше муша сами лепетки так же ше вноци през лето запалї огень у винїци и стим ше попалї лепетки хтори лєца на шветлосц.

Переноспорта пренешена з Америки а напада лїсце, млади ластари, квиток и плод. На долней часци лїсца обачую ше били мехки пеги а горня часц посипана зос жељенкаво-жолтима пегами. Проци переноспори лїк пирскане. Крем переноспори опасна хорота виновей лози и омдium од котрого ше лїчи лоза зос сумпоровим прахом (квитом).

Рак ше лїчи на тот способ же ше хоре место виреже и намасци зос воском за каламене. (Воск за каламене состої зоз 500 грами калафони, 100 грами лою и 95 грами шпиритусу).

Лозни жижак напада лїсце, пупольки и конарчки на триздох. Лїсце ше покруци и осуши. Найлепши лїк нападнути часци лози од жижку орезац и спалїц.

Грознова лепетка знєше вайчка на гириди, зоз хторих виходза мали гушенїци и нападаю плод хтори почина гнїц од нїх. Найлепши лїк пропив гушенїог апсеников пре-

парат хтори ше додава ростопини за пирскане лози при кождому пирсканю.

Жолта хорота виновей лози появлює ше кед през лето хладно, кед жем превельо влажна, кед жем за лозу непогодна и превельо вапняна и кед ше чокот повредзи при копаню. Чокоти котри достаню таку хороту не можу витримац горуце лето и оштуржиму. Жолта хорота удруженна зос пламенячу або другу даедну хороту з нїщи чокот так же угине. Жолта хорота ше лїчи з ростопину белавого каменку (2–3 кі. на 100 л. води) але ше потполно не може вилїчи, бо ше знова появлює накеди дїство белавого каменку престане.

З А Р Й

Зарйо мила Зарйо
Ти русска газета,
Ти приношиш правду,
Зос широго швета.

Зато кажди Русин,
Треба да це чита,
Да ци пише статї,
Як русскосц росквита.

Веж Руски Новини,
Ведно з милу Зарю,
Упоредз їх статї,
З русску исторію.

Вец сам придвеш на то,
Чи сцеш українство,
А чи неделіме
Русское единство.

И полюбиш брату,
Як Югославяна,
И власного брата,
Каждого Славяна.

Викореніш мержню,
Медзи Русинами,
И розшириш злогу,
Медзи Славянами.

Будзеш себе шпивац,
Дзе лежи истина,
Поучуеш Зарйо,
Каждого Русина.

Най не стане у нас,
Ненависци вирской,
Най устукнє мержня,
Свидомосци русской.

ХТОРИ КНІШКИ ДОБРИ А ХТОРИ ЗЛИ АБО НЕДОБРИ

Діла то плод думох; кел думи були мудри и діла добри и успіши.

Григорій

Не ридко чуєме о добрих и здіх кнішкох, о добреи и погубеней штампі. Особито у задніх часох наш руски народ вельо о тим слуха у церкви и чита у христіянских новинкох, котрим віпатра, циль забиц зародок сазнаня у чловеку и наклюкаці го з мержню гу шицкому до ше проциви шлепому слідованю фанатизму у вири. Не раз чуєме знажательніци як треба спальовац шицко тото цо ше коши з поніжним слуханьем церкви и ей слугох; не раз нам же циска насилу послушносц и покорносц гу тому цо го створели тоти хтори сцу поштоване, робско поштоване и послушно яку мали за часох інквізії. А чи то наисце так як же гутори и пише з их страни, о тим малонахто роздумує. Их же твердзене приїмalo як звершени чин, якоголи факт от хторим не потребно роздумачи хтори не мож побиц.

На жаль вельо гтиши тот хто шлепо вери твердзеню даскельюх саможивцох, котрим не до опшого добра и опшай шлебоди духа и думох людских, але хторим пред очми слава и чесц, благостане и лужитоки на тим швеце. Же то не так попробуєме у жратко распаратиц яких шицко кнішкох естни подзеліме их на три главни часци по содережанію.

У главним духовним твори мож подзеліц на тоти три часци: побожни, непобожни або да так повеме, научни и процибожни або як же то звикло гуториц безбожни.

Побожних кнішкох содережаніе о Богу гутори, уліва поштоване гу церкви (през розлики якей вири) и святині, а пишу их людзе хторим то занімане, да так повеме, и хторим циль уляц поштоване гу Богу и святині. З векшай часци то теолошки расправи и апстрактни ствари през подлоги и стварного оправданя у реальним живоце; празни теоріи хтори нігда не викореня з людской природи тото чловече природне egoистичне, гоч же вельо кельо читаю и пишу. Кнішком, и воопще побожней штампи циль цовечей прошириц вирску организацію и утвердиц ю у своїх вирских. У тим напряму побожна штампа же служи и с помоцними, нечисто вирскими стварами, и уопще е еластична же ше лехко прилагодзүе چовим приликом и часто же служи зос шмишну методу доказованя своїх личных, покус и непобожих оправдаваньох у роботи. Побожна штампа уліва страх до чловека и учим гробскей поніжносци. Бога приказуе

як непресущне добро, як найвекшого добро-дія чловечства и як окрутного судью и велького egoисту, пред хторим шедтреба тресц и хтори жада од чловека да еще одрекнє того цо му дал на ужиток. Непобожни або кнішком научного содережанія не процивя ше Богу ані вири. Их содережаніе открива чловеку вельо непознати тайни хтори го окружую у живоце. Пишу их людзе од роботи и духата на основи стечено-го и искусства у часох постанка чловека. Непобожней, научней штампи циль прешіриц людске знане о животу и швету, а ніякуляц фанатизам гугдачому.

Процибожни або безбожни кнішком негираю постяне Бога, процивя ше поштованю святині и вирском фанатизму. Одрекаю поштоване вирских преписох и законох. Безбожни духовни твори распространени медзі культурним шветом у вельо веќших розмирох як медзі приростим народом. Зародок (клица) безбожносци исто таки стари у чловечим су-ществу як и зародок пойма о Богу. При Грекох у старим вику уж же явили знаки не-гираня божанства як окремного существа, а даєдни думателе одрекали постяне и самого божанства. Ксенофонт учел же Бог и швет едно исто. Думу о единству Бога и швета у XVI вику Барух Спиноза вивед на величезни способ до краю, а Дьордано Бруно, енергични борец идеи монизма як священик бул преганяни, заверани до єдиниц и наостатку спалены 17 фебруара 1600 року у Риме як ере-тик и безбожник.

(Далей будзе) позошылі

ФЕЛЬТОНЧОК

Присельни зме ще до села Г. зос Кеструра Коцера и зос Сриму. Село нам ще барз попачело, але упадла нам до очох една барз крезубата баба, худа, носата аж страх на ю патриц — але боме и писката же би ей не могли доказац ані дзвешет радио-грамофони. Але она зна кождому дацио доганяц. И ми таки єще непознати пришли до друштва. Еден же з нас озвал у питаню друштвеного порядку, але баба Зубкова му фришко одбрушела: „пале тераз ши ше з меха витрес а уж биш сцел заповедац?“ Цо зме знали? Баба ту виграла так як на лутрі. Але и лутрія не вше ноши щасце.

Так то баба Зубкова крезубата з длогим носом кождому доганяла, лем своїй хвалела. Баба мала барз красну дзивку — ша барз була дзивка на бабу подобна, ище и таки нос мала, очи као трненице а обрве као пиявіце. А гевти шицки сущедски дзивчата були од

баби оценени бо єдна: гурава, друга гадна — але вше каждай нашла баба хибу. Раз баба ишла аж до другого села куповац цверни за шмати своєї красній дзивки Зузи. Раз пришол и питач але зос другого села. Понеже питач Ферко не мал родзину у нашим селу, он станул пред капуру баби Зубковей — и розуми ше будзе питач Зузу. Отворела ше радосно капура. Гоч Ферко не познал бабу Зубкову, але баба го такой привитала и по руским обичаю му чесць дала. Витай, чекай дораз придзе и Зуска. Баш надишла Зуска зос села а баба ей шептә же пришол питач и же е газда не худобни. Иза Зуско до коморки а он дораз придзе та ше упознәце. Дабоме коморка була чиста, там були Зусково сукні, горе вищели гурки и бендови, а у куце була еще и лада з муку. Послухала Зуска свою мацер и шедла до коморки та чека. Млади при уходзеню ше мушел зогнүць бо удзверя коморки були малки. Зуски ше млади попачел, дала му руку и двойо бешедовали у коморки, а дідо Михал баби Зубковей муж и дідо Петро Ферков оцець у хижі бешедую, запиваю и сватаю ше, а и єднали ше затал. Дідо Петро питал попри Зуски и дзешець езри! Зуска и Ферко ше уж набешедовали и приходза гу дідом же треба уж исці дому, але дідове уживали у паленки. Но и пошли госьци до свойого села. Але баба крезубата ані капуру не заварла а уж ше одбегла до сущеди Сербкіні хваліц. „Еси видила тето младого? Он е богати а има двадесёт и пет ланаца землі, кола плава, коні ко ждралови црні, серсані ко сребро трепте, зздраво леп, црне халіне, прашмантля юд туми, рукавице беле каво у бележника“. Тета слуха и пита ше: „Хочеш ю удати?“ „хочу“ каже баба. „Но лем меркую чи нема длуства, чи то його серсан, чи го не пожичел? Чи то його прашмантлия?“ Баба твердзела же то шицко його. Одала ше незадлugo Зуска и пошла до села зос Ферком.

Але неодлugo ше врацела Зуска. Цо же ши ше врацела од Ферка? Не знам на кудзелі пресць! Чом же ши не штрикала чипки? Но чекай укажеме ми йому! Придзе вон аж на гінтове по тебе! Незадлugo боме пришол Ферко по Зуску але не на гінтове, ані не на белавим кочу, але прэйг лукох у бочко-рох зос палічку у рукох а з торбичку на плечох — цешо! Так Зуска шедзи дома з дзецими а Ферка баба послала най идзе робиць до варошу. Кед ше Ферко враца опатриць Зуску, вше буря влада у Зубковім дому. Але кед баба одала дзивку, тераз она водзі по-политику. Яку мудросць сцеш вона ю тебе по-проповеда. Чули зме же ше барз тей баби

мантия? То значи праш (прах) мантия. Тераз прашмантию будзе баба ношиць та будзе так випатраць як пані дохторка, баяко розуми ше вона и до медицины бо зна „углікі“ руцац и верце мі, кед баба руци углікі та и черт муши сцекнүць а не слём главоболя. И углікі руцац зос политики, бо дакому руца зато да го глава болі — кед ёс даякі „худобни“. Вона зос худобу ані не люби бешедовац, зато ше люби з німа вадзиц, „клепац“ им и заповедац и мена надзывац — и люби мудри виречения видумовац.

Новак

Янко Виславски, священик
СЕДМ ДИЯКОНИ
Розлики медзи Православними и
Уніятами — Греко-католиками
(предложене)

Папа наисце видумал за себе же е непомильни, бо то ніхто, пацані кардинали ані владикове не подумали, але єдини папа! А хто би и могол таке дацо подумаць? Паце ў ше гвари св. Писмо за таких мудришох: „Тожде друг ко другу мудрствующе: не высокая мудрствующе, но смиренными ведущеся“. Не бивайте мудри о себе! Чи ясно-тераз!? Не мудрыйце и не будце мудри лем за себе! А папа баш лем за себе мудри бо така мудросць ище нікому не пришла до глави. (І К Римляном 12, 16-17). А вец далей: „Да вира ваша не в мудрости человичествъю но в сили Божией будет“. (І К Коринтяном 2, 5). Да вира ваша не будзе у мудросци папской, так повесць, бо то человическая мудросць! И паки: „Господ вист (зна) помищления человеческа, яко суть сутьна“. (І К Кор. 3, 20). То баш правда же таки думки яки себе папа видумал же вон єдини непомильни, то баш суетни думки! Гайде да ище дахто так думал крем папи, але то нігда, нікому тэке мудрствование суетне не пришло!

Але, и то не было папи досць, та он захтева да шицки владикове признаю апелацию до папи, па да он шицко судзи, а паце як ту гвари св. Павло: „К сраму вам глагою, тако ли нѣст в вас мудр ни един, иже можетъ разсудити между братіи своихъ?“ (І К Кор. 6, 5-6). Права ганьба аж, так ап. Павло гутори за судийох хтори сцу судзи медзи братама своима! А таки и папа бо он сце цалому швету судзи, шицким владиком на швеце! Добре вимудрствовал! А вец далей пише ясно хто глава людзом: „Хощу же вас видити яко всякому мужу глава Христос ест,

(І К Кор. 11, 3·4). Чи маце очи да видзице и чи маце уха да чуеце, як ту ясно написане *хто кому глава?*? Хвала Ти Господи же ши нас православних так ясно поучел, па зме не зашли до заблуди человеческаго мудрствования сущнаго о непомильносци папи! Каждому мужу глава Христос! А не папа! Ясно поведзено!

А прейдзме на логику и пробуйме ставиц тезу, антitezу и заключак. Св. Писмо гвари же тот цигані хто гвари же ё без гриха, цо значи, же каждый человек гришни, а кед ё гришни, eo ipso ё и помильни. Кед шицки людзе гришни вец и папа гришни и помильни.

Же то наисце так, увидзице зос дальшого викладу. Препатриме лем поверховно Историю Церкви та дораз увидзиме як то було. Па у тим дальшим буду вишветлени 2. и 3. точка. Ту дознаце *кеди постал папа* и чи *непомильносц папова принесла хасну або чкоди*. Напредок вам повем же *велі чкоди нанесла непомильносц папова* бо з ней вишли велі секти и виши вири як: старокатолици и т. д. Процив непомильносци гуторел и сам дяківачки владика Штросмаер и ище велі владикове але папское мудрование оста суєта. Яки суєти ше крию у Истории Церкви о тих „мудрствующих“ то прочитайце далей. Прейдзме схизми и историю папох римских та увидзиме же папове ше не тримали строго правилах церковных, бо *єдни були строги и барз*, аж наопако ше тримали правилах, же дошло аж до схизми па и до ереси, а так исто други папове були превише благи (*laximus*) па прето ше заш виродзела схизма або ерес.

Маце велі факты з истории Церкви, же ше не лем други владикове бунели, але и папове и цали собори! Прейдзме схизми, та увидзиме хто ше забуньовал и милел и прецо.

Схизма Хиполита, найвекшого филозофа, священіка, яки написал сам найдрагоценійше діло: „*Philosophumena*“. — Побиване шицких ересох (кривовирйох). Теди велі владикове и священство учели же ані церква ані ніхто не може опросциц од гриха так воланих „*reccota capitalia*“, а тоти грихи були: идолопоклонство, убийство и блудочинство. Таки грихи були найбаржей гадни, и Церква ше роздзелела у ученю, бо єдни гварели *же не мож* таки грихи опросциц, а други учели *же мож*, але за таки грихи требало робиц покору 3 до 25 роки а вецей раз и за цали живот. Дакле не маю право тоти цо уча же не може тоти грихи Церква отпушровац и не баш у праву и други цо наложую таку по-

куту, бо нешка зошицким иншак и покути, таки же их так повесц без чешкосцю кажди християнин може обавиц. Дакле и за живота Хиполита ше таки борби водзели. Римски владика Каликст бул барз благи у даваню покори, и отпущення грихах, и дозволел ше женіц священіком. Зато Хиполит се барз домагал да владика будзе строги. Кед го владика римски не сцел слухац. назвал ше Хиполит сам владиком римским (папом бо шицких владикох римских волаю римокатоліци и уніяти так). Так постал перши антипапа коло 230 року. Але ше Хиполит покорел папи Каликсту и пошол на вигнане зос Риму, а умар 235 р., його косци пренёшени до Риму и поштую го як мученіка за виру!

Хто бул у праву, папа, чи Хиполит) А обидвоме су святы и у римских церквох поховані!

Схизма Новаціяна други факт, бо з тей схизми вишла секта цо ше назвали „*Нотари*“ цо значи „*чисти*“ бо учели же Церква неможе отпушац *reccota capitalia*: идолопоклонство, убийство и блудочинство и не признавали же ше можу удовци и удовици по други раз женіц и одавац ше. Вожд тей секты бул священик Новоціян, и вон исто так як и Хиполит предруцовал попи Фабіяну, же ё преблаги и не дае вельку покуту, зато он себе нашол велькі присташох, а и владикох, та го троме владикове пошвецели за владику, бо вон бул лем священік презбітер. Але папа и 60 владикове осудзели Новоціяна на вигнане з Риму. Перше до Шпаниї, а вец до Александрий, па Бизенций, а на концу аж до Малей Азии ше роширела тата наука и мала велькі присташох. Хто ту мал право?

(Дальше будзе)

Б Е Р З А

Пшеница бачка 152—155; славонска 153—155, сримска 153—155, горньобанатска 152—155.

Кукурица: Бачка и сримска 94—95. банатска 93—95.

Ярец бачки и сримски 132·50—137·50.

Овес бачки и сримски 130—132·50

Читайце и ширце „Зарю“